

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економіки, підприємництва та торгівлі**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан економічного
факультету**

**/Сержанов В.В./
«20» 06 2025 року**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

**Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань С Соціальні науки, журналістика та
інформація
Спеціальність С1 Економіка та міжнародні економічні
відносини (за спеціалізаціями)
Спеціалізація С1.01 Економіка
Освітня програма «Економіка праці та людський
розвиток»
Статус дисципліни нормативна
Мова навчання українська**

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка природокористування» для здобувачів вищої освіти галузі знань **С Соціальні науки, журналістика та інформація** спеціальності **С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)** спеціалізація **С1.01 Економіка** освітньої програми «Економіка праці та людський розвиток»/М. Газуда. 2025. 21 с.

Розробник:

д.е.н., професор, професор кафедри економіки, підприємництва та торгівлі Газуда М. В.

Рецензент: д.е.н., проф., член-кореспондент НАН України Пітюлич М.М.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри економіки і підприємництва економічного факультету
Протокол № 13 від «19» 06 2025 року

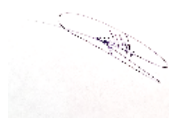
Завідувач кафедри

Молнар О. С.

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету
протокол № 11 від «20» 06 2025 р.

Голова науково-методичної комісії

Шуліко А.О.

ЗМІСТ

1.	Опис навчальної дисципліни	4
2.	Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3.	Передумови для вивчення навчальної дисципліни	7
4.	Очікувані результати навчання	7
5.	Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання	8
6.	Програма навчальної дисципліни	11
7.	Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна	18
8.	Рекомендовані джерела інформації	18

1.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4 (ESTS)	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	1
Кількість модулів –2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 4	1	1
	Лекції:	
	32	14
	Практичні (семінарські):	
аудиторних – 60	28	8
самостійної роботи студента – 60		
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60	98

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Економіка природокористування**» є набуття знань щодо раціонального природокористування у процесі господарської діяльності шляхом вивчення наукових основ економіки природокористування, зокрема формування у майбутніх спеціалістів-лісівників системи спеціальних знань і практичних навичок аналізу та планування процесу господарської діяльності з урахуванням екологічних постулатів збереження навколишнього природного середовища.

Об'єктом вивчення в економіці природокористування виступають різні за рівнем і масштабом еколого-економічні системи, якими об'єктивно є природні умови та природні ресурси середовища проживання людини, що постійно змінюються, і рівень, ефективність та безпека використання суспільством навколишнього природного середовища.

Предметом економіки природокористування є дослідження механізму суспільних відносин щодо охорони навколишнього середовища і залучення природних ресурсів у процес розширеного відтворення на основі досягнень науково-технічного прогресу і дотримання об'єктивних законів розвитку біосфери.

Основними завданнями дисципліни є визначення перспективних напрямів розвитку суспільного виробництва з урахуванням стану якості навколишнього середовища і раціонального використання природних ресурсів, ступінь задоволення потреб населення; прогнозування стану якості навколишнього природного середовища, що включає економічні наслідки впливу виробництва на природне середовище; визначення шляхів і методів підвищення ефективності використання природних ресурсів; врахування економічної оцінки природних ресурсів під час розробки балансу національного багатства; екологічно обґрунтоване планування капітальних вкладень на фінансування заходів з охорони навколишнього середовища та визначення соціально-економічної ефективності екологічних витрат; еколого-економічна оцінка виробництва, будівництва та технічного переозброєння підприємств і галузей; посилення режиму економії і виробничо-господарської дисципліни за рахунок економного використання матеріалів, сировини, паливно-енергетичного та інших природних ресурсів; комплексне використання сільськогосподарської сировини і вторинних ресурсів виробництва з метою посилення охорони навколишнього середовища під забруднення; розробка економічних методів стимулювання зниження матеріало- і енергомісткості виробництва; розробка фінансово-

кредитного механізму охорони і раціонального використання.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Загальних компетентностей:

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Економіка природокористування» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): дисципліна не потребує передумов до вивчення

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань С Соціальні науки, журналістика та інформація, спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) спеціалізація С1.01 Економіка освітньої програми «Економіка праці та людський розвиток» вивчення навчальної дисципліни «Економіка природокористування», повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.	ПРН3
Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.	ПРН4
Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).	ПРН5
Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.	ПРН7
Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	ПРН 21
Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.	ПРН 22

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Економіка природокористування»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.	ПРН3
Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.	ПРН4
Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).	ПРН5
Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.	ПРН7
Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.	ПРН 21
Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.	ПРН 22

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- активність студента в дискусії;
- експрес-опитування;
- виконання практичні, творчі роботи, вміння розв'язувати та вирішувати конкретні практичні ситуації, виконання завдань практичного спрямування;
- робота на практичних заняттях, доповіді, презентації;
- виконання індивідуальних та групових завдань самостійної роботи;
- виконання тестових завдань, а також модульних контрольних робіт;
- залік/іспит.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані тести, теоретичні та практичні завдання.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усні та письмові відповіді на семінарських та практичних заняттях, розв'язання та вирішення практичних ситуацій, експрес-опитування, оцінка дослідницьких робіт-презентацій.

Форма модульного контролю: письмова з елементами тестування.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік/іспит.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	T11	50	100
10	10	10	10	5	5		

T7, T8 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	50	6	50
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	Під час семінарських занять	10	Під час семінарських занять	10
Презентація	1	10	1	10
Інші види індивідуальних і групових завдань	1	5	1	5
Модульна контрольна робота	1	25	1	25
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

На оцінювання модульних контрольних робіт в усній, письмовій або письмово-усній формі, викладачем в аудиторії, відводиться по 50 балів за кожен модуль, тобто в сумі 100 балів за два модульні контролі.

Модульні контрольні роботи включають по два види завдань: тестові завдання для оцінки рівня засвоєності теоретичного матеріалу та розрахункові задачі для оцінки прикладних та аналітичних вмінь.

Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку/іспит та за навчальним матеріалом, визначеним робочою програмою дисципліни «Економіка природокористування».

До підсумкового контролю з навчальної дисципліни викладач (кафедра) не допускає студента, який не виконав усіх обов'язкових робіт, передбачених робочою навчальною програмою.

Залік проводиться у формі усного опитування, час підготовки до відповіді – 30-40 хв. Оголошення результатів відбувається відразу.

Залік з дисципліни «Економіка природокористування» не є обов'язковим для студента, який склав усі модульні контролю передбачені навчальною програмою та за їх результатами атестований оцінками «задовільно», «добре», «відмінно».

При порушенні студентом дисципліни під час проведення заліку/іспиту (списування, підказка, підміна завдання тощо) викладач усуває його від складання екзамену, виставляє йому нуль балів і державну семестрову оцінку «незадовільно».

Студент, який на заліку/іспиту одержав незадовільну оцінку і не підлягає умовам відрахування з університету, або не складав його з якихось причин, складає залік перед комісією. Комісія створюється завідувачем кафедри. Вона оцінює знання студента по 100-бальній системі та переводить її у державну семестрову оцінку. Оцінка, виставлена комісією, є остаточною.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою, для:	
		екзамену, курсового проекту (роботи), практики	заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретико-методичні основи економіки природокористування

Тема 1. Теоретичні основи економіки природокористування.

1. Предмет, об'єкт та завдання дисципліни „Економіка природокористування”.
2. Основи екологічної економіки та статистики навколишнього середовища.
3. Методологія і методика дисципліни та її зв'язок з іншими науками.

Сутність поняття „економіка природокористування”. Предмет і завдання дисципліни „Економіка природокористування”. Основоположні принципи економіки природокористування. Аспекти економіки природокористування: екологічний, техніко-економічний, соціально-політичний. Сутність поняття „екологічна економіка”. Екологічна економіка, як самостійна галузь науки. Основні складові нової економічної політики держави. Сутність понять „екологічний потенціал”, „екологічний ефект”. Статистика навколишнього середовища, як нова галузь статистики. Об'єкт і функції статистики навколишнього середовища. Напрями розвитку статистики навколишнього середовища. Завдання подальшого вдосконалення і реформування статистики навколишнього середовища. Основні методи дослідження використовувані економікою природокористування. Зв'язок економіки природокористування з іншими науками.

Тема 2. Сутність природних ресурсів та еколого-економічні проблеми їх використання

1. Сутнісні особливості поняття природних ресурсів.
2. Критерії природних ресурсів за еколого-економічним і соціальним підходом.
3. Класифікація природних ресурсів
4. Еколого-економічні проблеми використання і збереження природних ресурсів.

Сутність поняття “природні ресурси”, „природні умови”. Тотожність і відмінність категорій “природні ресурси” і „природні умови”. Екологічний підхід до розуміння сутності природні ресурси. Головна особливість природних ресурсів з економічної точки зору. Критерії природних ресурсів. Наукові підходи до класифікації природних ресурсів. Комплексний підхід до типології природних ресурсів за багатогранними ознаками, зокрема за видом, вичерпністю, самовідновністю, напрямом використання, освоєністю, локалізацією, територіальною належністю, значенням, належністю, можливістю використання. Особливості використання природних ресурсів. Еколого-економічні проблеми використання і збереження природних ресурсів. Сучасний тип еколого-економічного розвитку. Концепція оптимального використання природних ресурсів.

Тема 3. Наукові засади раціонального природокористування.

1. Еволюція економічних принципів природокористування.
2. Еколого-економічні засади раціонального природокористування.
3. Перспективні напрями раціонального природокористування.

Еволюційні процеси трансформації економічних принципів природокористування. Еколого-економічні принципи господарювання. Еволюція історичних епох в інтегральному аспекті. Сутність поняття "раціональне природокористування". Напрями ресурсозбереження. Безвідходні й маловідходні технології виробництва продукції. Пріоритети раціонального природокористування. Концепція раціонального природокористування і національної екологічної доктрини як підґрунтя розвитку екологічного менеджменту. Екологічна політика держави.

Тема 4. Економічна оцінка природних ресурсів

1. Необхідність оцінки і методологія оцінювання природних ресурсів
2. Основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів.
3. Економічна оцінка відновлюваних природних ресурсів.

Обставини, що зумовлюють необхідність оцінювання природних ресурсів. Методологія оцінювання природних ресурсів. Основні принципи оцінювання природних ресурсів. Підходи до економічної оцінки природних ресурсів. Концепція затратного підходу до економічної оцінки природних ресурсів, сутність і недоліки. Результативна теорія оцінки природних ресурсів. Рентний підхід до оцінки природних ресурсів, сутність і недоліки. Основні методи наукових досліджень використовуваних у процесі оцінки природних ресурсів. Сутність категорії „економічна оцінка”. Система показників оцінки природних благ. Натуральні показники оцінки природних ресурсів. Вартісні показники оцінки природних ресурсів. Кількісна оцінка природних ресурсів. Якісна оцінка природних ресурсів. Диференціальна рента № 1. Диференціальна рента № 2. Сутність поняття „економічна рента”. Економічна оцінка провідних видів відновлюваних природних ресурсів.

Тема 5. Економічні методи управління, регулювання раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища.

1. Основи платного природокористування в Україні.
2. Економічні збитки та критерії для розрахунку платежів.
3. Організаційно-економічний механізм забезпечення природоохоронної діяльності.

Основи концепції платного природокористування. Законодавче забезпечення України у сфері природокористування. Критерії для розрахунку платежів за забруднення. Види витрат щодо забруднення навколишнього середовища. Сутність збитків. Економічні збитки, як сумарна величина компенсації збитків, включаючи і самі збитки. Види розрахунків економічних збитків: фактичні, можливі, відвернені, ліквідовані, потенційні

збитки. Економічні заходи для забезпечення охорони навколишнього природного середовища. Фінансування заходів з охорони навколишнього природного середовища. Нормативи плати за використання природних ресурсів, Розподіл платежів за використання природних ресурсів. Основні функції системи екологічних платежів. Елементи економічного механізму природокористування. Сутність системи економічного стимулювання у сфері природокористування.

Змістовний модуль 2.

Забезпечення процесу раціонального природокористування

Тема 6. Моніторинг і система екологічної інформації у сфері природокористування.

1. Екологічна безпека як складова національної.
2. Об'єкти екологічного моніторингу.
3. Система екологічної інформації.

Екологічна безпека, як складова національної безпеки країни. Групування регіонів України за рівнем екологічної безпеки. Групи найвищого рівня екологічної небезпеки. Групи областей зі значним рівнем екологічної небезпеки. Група областей середнього рівня екологічної безпеки. Група областей з помірним рівнем екологічної небезпеки.

Сутність поняття "екологічний моніторинг". Предмет екологічного моніторингу населених пунктів. Групи об'єктів екологічного моніторингу. Території та об'єкти особливої охорони. Категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ). Система екологічної інформації. Сучасна система екологічного моніторингу.

Тема 7. Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища

1. Економічний механізм управління природоохоронною діяльністю.
2. Міжнародні природні ресурси та співробітництво у галузі охорони навколишнього природного середовища.
3. Економічний механізм охорони природного навколишнього середовища.
4. Екологічна оцінка господарської діяльності як інструмент екополітики.

Державна організаційна система управління в сфері охорони довкілля, раціонального природокористування та екологічної безпеки. Рівні управління екологічною безпекою: державний, регіональний, місцевий. Міжнародні природні ресурси, що є спільними для використання і не належать якійсь конкретній країні. Міжнародні спеціалізовані: урядові й неурядові (громадські) організації у сфері охорони довкілля.

Економічний механізм охорони довкілля. Поєднання адміністративних та економічних методів управління природокористуванням. Оцінка впливу на навколишнє середовище. Екологічна експертиза. Превентивність, комплексність, демократичність – основні принципи в процесі здійснення екологічної оцінки.

Тема 8. Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності

1. Ресурсозбереження як чинник підвищення ефективності суспільного виробництва.
2. Система ефектів і ефективності природоохоронних заходів.
3. Розрахунки ефекту й ефективності природоохоронних заходів.

Сутність поняття „ресурсозбереження”, „екологічна ефективність”. Безвідходні та маловідходні технології, як шляхи вирішення проблем ресурсозбереження. Система ефектів і ефективності природоохоронних заходів. Сутність поняття „ефект”, „ефективність”, „екологічний ефект”. Екологічні результати, як наслідок економічного ефекту й ефективності в цілому. Соціальні результати, як покращення фізичного і духовного розвитку населення країни. Розрахунки ефекту й ефективності природоохоронних заходів. Чистий економічний ефект. Ефективність капітальних вкладень. Загальна економічна ефективність природоохоронних витрат.

Тема 9. Міжнародний моніторинг у сфері природокористування

1. Загальні положення про моніторинг у сфері природокористування.
2. Глобальні та регіональні екологічні проблеми.
3. Міжнародна стандартизація методів і засобів контролю у сфері природокористування.

Загальні положення про моніторинг природного середовища. Поняття терміну „моніторинг довкілля”. Мета Програми ООН із захисту довкілля (UNEP), (прийнятої на Конференції ООН із середовища мешкання людини в 1972 р.). Основні завдання Глобальної системи моніторингу довкілля (GEMS). Система міжнародних екологічних програм. Національні системи моніторингу довкілля (на прикладі різних країн). Глобальні та регіональні екологічні проблеми антропогенного впливу на стан довкілля (зміни клімату, глобальне потепління, „парниковий ефект”). Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, як наслідок об'єднання зусиль різних країн світу. Міжнародна стандартизація методів і засобів контролю стану довкілля.

Тема 10. Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони довкілля

1. Екологічна політика України і міжнародна співпраця.
2. Засади екологічної політики економічно розвинених країн.
3. Досвід зарубіжних країн у сфері охорони навколишнього середовища.

Міжнародне співробітництво України у сфері охорони навколишнього природного середовища. Роль громадських організацій в охороні довкілля. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату. Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат.

Екологічна освіта, наука, зв'язки з громадськістю. Досвід у сфері охорони навколишнього середовища економічно розвинених країн. Принципи екологічної політики економічно розвинених країн: принцип профілактики, принцип відповідальності, принцип кооперації.

Тема 11. Забезпечення сталого економічного розвитку в контексті збереження і охорони довкілля.

1. Глобальні координати сталого економічного розвитку.
2. Зростання екологічної компетентності влади та посилення її відповідальності за управлінські рішення.
3. Причини ринкової і державної неефективності у сфері природокористування
4. Механізм реалізації концепції сталого розвитку.
5. Модель сталого економічного розвитку України

Сутність сталого розвитку, його особливості. Виміри сталого розвитку: економічний, соціальний, екологічний. Основні критерії сталого розвитку. Загальноприйняті показники сталого розвитку. Основні показники економічних передумов сталого розвитку: штучний реальний капітал, людський капітал, природний реальний капітал.

Всесвітня конференція ООН з довкілля та розвитку (Бразилія, 1992 р.). «Порядок денний на XXI століття». Декларація з довкілля та розвитку (14 червня 1992 р.). Головні перепони, що не сприяють забезпеченню сталого розвитку. Механізм реалізації концепції сталого розвитку.

Аспекти сталого розвитку: правовий, економічний, екологічний, соціальний, міжнародний, інформаційний. Модель сталого розвитку в трансформаційних процесах України та її регіонів. Національні цілі сталого розвитку України на перспективу. Основні принципи, на яких повинен базуватися сталий розвиток України.

Зростання екологічної компетентності влади та посилення її відповідальності за управлінські рішення. Причини ринкової і державної неефективності в охороні навколишнього середовища. Основні причини „провалів” ринку в екологічній сфері. Національні перспективні цілі забезпечення сталого розвитку України. Основні принципи, на яких ґрунтується сталий розвиток України.

6.2. Структура навчальної дисципліни „Економіка природокористування”

№ п/ п	Назва теми	Форми навчання							
		денна				заочна			
		Всього годин	у тому числі			Всього годин	у тому числі		
			Лекції	Практичні заняття	СРС		Лекції	Практичні заняття	СРС
Змістовний модуль 1. <i>Теоретико-методичні основи економіки природокористування</i>									
1.	Теоретичні основи економіки природокористування	9	2	2	5	11	2	-	9
2.	Сутність природних ресурсів та еколого-економічні проблеми їх використання	9	2	2	5	11	-	2	9
3.	Наукові засади раціонального природокористування.	11	2	4	5	11	2	-	9
4.	Економічна оцінка природних ресурсів	11	4	2	5	11	2	-	9
5.	Економічні методи управління, регулювання раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища.	11	4	2	5	11	2	-	9
	Модульна контрольна робота	2	-	2	-	-	-	-	-
	Разом за модуль	53	14	14	25	55	8	2	45
Змістовний модуль 2. <i>Забезпечення процесу раціонального природокористування</i>									
6.	Моніторинг і система екологічної інформації у сфері природокористування.	10	2	2	6	11	2	-	9
7.	Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища	12	4	2	6	11	-	2	9
8.	Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності.	10	2	2	6	11	2	-	9
9.	Міжнародний моніторинг у сфері природокористування	10	2	2	6	11	-	2	9
10.	Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони довкілля	12	4	2	6	11	2	-	9
11.	Забезпечення сталого економічного розвитку в контексті збереження і охорони довкілля	11	4	2	5	10	-	2	8
	Модульна контрольна робота	2	-	2	-	-	-	-	-
	Разом за модуль	67	18	14	35	65	6	6	53
	Разом за семестр	120	32	28	60	120	14	8	98

6.3. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Теоретичні основи економіки природокористування	2	-
2	Сутність природних ресурсів та еколого-економічні проблеми їх використання	2	2
3	Наукові засади раціонального природокористування.	4	-
4	Економічна оцінка природних ресурсів	2	-
5	Економічні методи управління, регулювання раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища.	2	-
6	Моніторинг і система екологічної інформації у сфері природокористування.	2	-
7	Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища	2	2
8	Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності.	2	-
9	Міжнародний моніторинг у сфері природокористування	2	2
10	Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони довкілля	2	-
11	Забезпечення сталого економічного розвитку в контексті збереження і охорони довкілля	2	2
	Модульний контроль	4	-
	Усього	28	8

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Теоретичні основи економіки природокористування	5	9
2	Сутність природних ресурсів та еколого-економічні проблеми їх використання	5	9
3	Наукові засади раціонального природокористування.	5	9
4	Економічна оцінка природних ресурсів	5	9
5	Економічні методи управління, регулювання раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища.	5	9
6	Моніторинг і система екологічної інформації у сфері природокористування.	6	9
7	Економічний механізм природокористування та охорони навколишнього середовища	6	9
8	Економічна і соціальна ефективність природоохоронної діяльності.	6	9
9	Міжнародний моніторинг у сфері природокористування	6	9
10	Світовий досвід і міжнародне співробітництво у сфері охорони довкілля	6	9
11	Забезпечення сталого економічного розвитку в контексті збереження і охорони довкілля	5	8
	Усього	60	98

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання та технічні засоби, використання яких передбачає навчальна дисципліна «Економіка природокористування»:

- комплект мультимедійного обладнання;
- навчальна платформа Moodle (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua>).

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Галушкіна Т.П. Економіка природокористування : навч. пос. Харків : Бурун Книга, 2009. 480 с.
2. Дорогунцов С.І., Ральчук О.М. Управління техногенно-екологічною безпекою у парадигмі сталого розвитку. К.: Видавництво „Наукова думка”, 2001. 174 с.
3. Дубас Р. Г. Економіка природокористування. Навч. посібник. К.: КНТ, 2009. 448 с.
4. Екологічне управління: підручник/В.Я.Шевчук, Ю.М.Саталкін, Г.О.Білявський та ін. К.: Либідь, 2004. 432с.
5. Екологія: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 1999. 152 с.
6. Залеський І.І., Клименко М. О. Екологія людини: підручник. К.: Видавничий центр „Академія”, 2005. 288 с.
7. Запольський А.К., Салюк А.І. Основи екології: підручник; за ред. К.М.Ситника. К.: Вища шк., 2001. 358 с.
8. Караїм О. А. Економіка природокористування : конспект лекцій. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 124 с.
9. Коренюк П.І., Федулова С.О. Економіка природокористування : навч. пос. Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2014. 274 с.
10. Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика: навч. посібник. К.: Заповіт, 1996. 352 с.
11. Кучерявий В.П. Екологія. Львів: Світ, 2000. 500 с.
12. Мазур А.Г., Власенко І.В., Ціхановська В.М. Економіка природокористування : навч. пос. Вінниця : Едельвейс, 2013. 343 с.
13. Мельник Л. Г., Сотник І. М., Чигрин О. Ю. Економіка природних ресурсів: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2010. 348 с.

14. Пономаренко Є.Г., Ломакіна О.С. Економіка природокористування та природоохоронної діяльності : конспект лекцій. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 58 с.
15. Соколенко С.І. Глобалізація і економіка України. К.: Логос, 1999. 568 с. (Розділ 11. Біопідприємництво заради майбутнього, с.441-485).
16. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посіб. К.: Вища шк., 2000. 223 с. (Розділ 4. Управління регіональним природокористуванням, с.128).
17. Толстоухов А.В., Хилько М.І. Екобезпечний розвиток: пошуки стратегем. К.: „Знання України”, 2001. 333 с.
18. Туниця Т. Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст. К. : Знання, 2006. 300 с.
19. Філіпенко А. С. Економічний розвиток сучасних цивілізацій: навч. посібник. К.: Либідь, 2000. 574 с.
20. Хвесик М.А., Горбач Л.М., Кулаковський Ю.П. Економіко-правове регулювання природокористування: Монографія. К.: Кондор, 2004. 524 с.
21. Царенко О. М. Основи екології та економіка природокористування. Курс лекцій. Практикум: навч. посібник. 3-є вид., перероб. і доп. Суми: ВТД „Університетська книга”, 2007. 592 с.
22. Черевко Г., Черевко І., Василенька Н. Економіка природокористування: навч. посібник. Л.: Ліга-Прес. 2012. 700 с.
23. Шаравара В.В., Любинський О.І. Економіка природокористування : навч. пос. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. 252 с.
24. Шувар І. А., Снітинський В. В., Бальковський В. В. Екологічні основи збалансованого природокористування: навч. посібник. Львів-Чернівці: Книги-XXI, 2011. 760 с.
25. Яремчук І.Г. Економіка природокористування: Навч. посібник. К.: Видавничий центр „Просвіта”, 2000. 431с.

Додаткова:

1. Мельник Л.Г. Екологічна економіка : підручник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2002. 346 с.
2. Економіка природокористування : підручник / Хвесик М.А., Рогач С.М., Кулаєць М.М., Ільків Л.А., Авраменко Т.П. Київ : Аграр Медіа Груп, 2013. 334 с.
3. Дронова О.Л. Запотоцький С.П. Сучасне природокористування: суспільно-географічний контекст: навч.-метод. пос. Київ : ПрінтСервіс, 2018. 214 с.

4. Сафранов Т.А., Губанова О.Р., Лукашов Д.В. Еколого-економічні основи природокористування : навч. пос. Львів : «Новий Світ – 2000», 2020. 350с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> –
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> –
3. Бібліотека економіста. URL: <http://library.if.ua/>
4. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

Робоча програма навчальної дисципліни **«Економіка природокористування»** для здобувачів вищої освіти галузі знань **С Соціальні науки, журналістика та інформація спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) спеціалізація С1.01 Економіка** освітньої програми **«Економіка праці та людський розвиток»** сформовано на основі Галузевого Стандарту Вищої Освіти затвердженого Міністерством освіти і науки України від 13.11.2018 р. № 1244, а також:

1. Галушкіна Т.П. Економіка природокористування : навч. пос. Харків : Бурун Книга, 2009. 480 с.
2. Дубас Р. Г. Економіка природокористування. Навч. посібник. К.: КНТ, 2009. 448 с.
3. Караїм О. А. Економіка природокористування : конспект лекцій. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 124 с.
4. Коренюк П.І., Федулова С.О. Економіка природокористування : навч. пос. Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2014. 274 с.
5. Мазур А.Г., Власенко І.В., Ціхановська В.М. Економіка природокористування : навч. пос. Вінниця : Едельвейс, 2013. 343 с.
6. Пономаренко Є.Г., Ломакіна О.С. Економіка природокористування та природоохоронної діяльності : конспект лекцій. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 58 с.
7. Черевко Г., Черевко І. , Василенька Н. Економіка природокористування: навч. посібник. Л.: Ліга-Прес. 2012. 700 с.
8. Шаравара В.В., Любинський О.І. Економіка природокористування : навч. пос. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. 252 с.
9. Яремчук І.Г. Економіка природокористування: Навч. посібник. К.: Видавничий центр „Просвіта”, 2000. 431с.